

Realita klinické laboratoře a zákon o elektronizaci

M. Bunešová

Stav v klinických laboratořích v České republice je pravidelně monitorován z několika stran. Jednou z nich je povinný pravidelný audit NASKL – nikde se nedozvíme, jak dlouho budou ještě probíhat audity I., II. a R3. Jaká bude návaznost, pokračování?? Dále pravidelně probíhají. V některých laboratořích probíhají audity ČIA. To vše pod „bedlivým“ dohledem zdravotních pojišťoven, kdy rozhodnutí jejich úředníků je to poslední – a nejdůležitější slovo o možnosti výkonu činnosti klinické laboratoře. Další kontrolní činnost se týká oblasti kvality probíhajících analýz, na této kvalitě závisí léčba pacientů. To je oblast známá a doložitelná. Tolik dokumentace.

Jaká je realita? K nahlédnutí může pomoci například takové malé nevinné pomaturitní setkání absolventek studia oboru zdravotní laborant z období, kdy ještě 90 % studentek a studentů po ukončení studia začalo a zůstalo pracovat v klinické laboratoři. Troufám si tvrdit, že se jedná o pár zkušeností napříč Českou republikou. Jak si v laboratořích stojíme například v preanalytické fázi se žádankou o laboratorní vyšetření? V době elektronizace zdravotnictví, při panující jednoznačné shodě ohledně přínosu elektronizace a digitalizace zdravotníkům, tak v našich laboratořích – A UPOZORŇUJI – jak v malých, tak i v laboratořích na úrovni kraje, laborantka vykonává osobní čtenou kontrolu veškerých dat elektronické žádanky vtažené do systému LIS. Co obnáší tato činnost? Při načtení elektronické žádanky zdravotní laborantka s odbornou způsobilostí pročte veškerá data, včetně uvedené informace o datu a času odběru biologického materiálu. V případě neshody – data nebo času odběru přesahujícího doporučenou dobu, předá ústně tuto informaci analytikovi laboratoře. Analytik – odborný laboratorní pracovník – telefonicky ověří u flebotomisty, kdy skutečně proběhl odběr biologického materiálu a na základě takto zjištěné informace rozhodne o přijetí, či nepřijetí biologického materiálu k analýze. Zdá se vám to krkolomné? Nepodchytilné? Souhlasím. Sofistikovaný software, naprogramovaný podle individuálních požadavků laboratoře, dokáže tuto oblast efektivně zajistit s maximální eliminací lidské chyby. Elektronizace a digitalizace by rozhodně neměla zdravotníkům práci přidělovat, ale usnadňovat. Jasně se ukazuje nutnost plně funkčních nástrojů IT

Pohledme na trend ve světě – green labs. Cílem tohoto trendu je přeměnit klinické laboratoře na bezpečné a udržitelné prostory snížením jejich škodlivého dopadu

na životní prostředí a zavedením účinných opatření v laboratořích. Jednou z oblastí, kde klinické laboratoře mohou začít, je oblast odpadů. Jak je to u nás? V laboratořích, jak vyplynulo z diskuse, je jen minimum těch, které netisknou výsledkové listy laboratorního vyšetření. Většina stále výsledky předává v tištěné formě, kdy probíhá zbytečné plýtvání papíru, přetěžování tiskáren a zbytečná spotřeba tonerů do tiskáren. A proč? Výsledkové listy jsou k dispozici v elektronické verzi. V období tvorby národních strategií eHealth se cesta k urychlení procesů stává naprostou nezbytností. Ostatně lze využít úložiště pro elektronicky archivované žádanky (tj. opatřené el. podpisem/el. pečeti a el. časovým razítkem).

Dělat takzvaně mrtvého brouka však nepůjde donekonečna, a to bez ohledu na technologický vývoj a manažerský postoj. Elektronizace a digitalizace, nejen medicíny, je jedním z klíčových témat na úrovni Evropské unie. Obojí je vnímáno jako zásadní pro udržení globální konkurenceschopnosti evropských států. U nás je již od roku 2021 v platnosti Zákon č.325/2021 Sb. Zákon o elektronizaci zdravotnictví. Využití vede ke zlepšení a zrychlení vzájemné komunikace a zároveň se jedná o klíč k efektivní komunikaci mezi všemi poskytovateli péče. Jsme jedním ze subjektů v rámci eHealth a nelze očekávat, že se vývoj laboratořím vyhne.

Samostatnou a klíčovou kapitolou jsou pak big data, vedle elektronizace dokumentů také jejich unifikovaná parametrizace. Velké množství lékařských dat – včetně dat diagnostických (za správného využití umělé inteligence) by mohlo významně zrychlit a zpřesnit například diagnostiku u jednotlivých pacientů. Nicméně bez kvalitních vstupních dat, za které je zodpovědná každá oprávněná zapisující osoba, se v klinických laboratořích neposuneme.

Jistě se shodneme na tom, že elektronizace zdravotnictví je nevyhnutelná a její realizace není snadná, ale postupný přechod k plně elektronizované zdravotnické dokumentaci s důrazem na praktičnost, efektivitu sdílení informací, automatizaci a kontinuitu dat bude obrovským přínosem pro celý segment. Nedávno přijatý zákon o elektronizaci zdravotnictví výrazně pomáhá v tomto projektu. Nevyhnutelná je realizace i v oblasti diagnostiky, kdy dochází k velké pomoci při složitější diferenciální diagnostice.

Zdroje

Národní strategie elektronického zdravotnictví | Národní centrum elektronického zdravotnictví (mzcr.cz)

Zákon č. 325/2021 Sb. Zákon o elektronizaci zdravotnictví